DOI: 10.48305/jhsr.v18i3.1467 Published by Vesnu Publications

Journal of Health System Research Vol. 18, No. 3, Autumn

Received: 04.12.2021 Accepted: 19.01.2022 Published: 07.10.2022

Designing and Examining the Psychometric Properties of the Tendency to Re-Experiencing Abusive Relationships Scale

Zinat Sadat Mirpour[1], Mohammadali Rahmani[2], Shohreh Ghorbanshiroodi[3]

Original Article

Abstract

Background: People with abusive relationships experience mental disorders, irritability, and dysfunction. The aim of this study was to design and psychometrically analyze a tool to assess and detect the desire to re-experience abusive relationships.

Methods: This was an exploratory mixed study. In the qualitative stage using grounded theory method, 9 specialists and 8 individuals with abusive relationships referred to psychological clinics in Rasht, Iran, were selected by in-depth semi-structural interviews using purposive sampling method. Then, a questionnaire of the desire to re-experience abusive relationships was developed with 52 questions on the Likert scale. In the quantitative stage which was of a methodological type, psychometric properties were examined using face validity, content validity, and structural validity, as well as internal consistency and stability reliability.

Findings: Qualitatively, abusive relationships include "perceived violence, psychological symptoms, unhealthy relationship maintenance strategies, dark personality traits, emotion regulation problems, maintenance factors, family abuse, and self-destructive behaviors". Quantitatively, the tool was valid on the basis of face and content validity. In structural validity using exploratory factor analysis, questions had acceptable correlation (more than 0.3). According to the results of factor analysis, the re-experiencing abusive relationships scale was designed in 18 domains. Tool reliability was obtained 0.87 using internal consistency, and also stability reliability was at an optimal level using test-retest method (0.97).

Conclusion: Abusive relationships are a complex, dynamic, continuous, and correlated concept of underlying conditions, maintenance factors, causal conditions, and interventional conditions and include a wide range of individual and personality, cultural, and economic factors. Considering the proper validity and reliability of this tool, it is recommended to use it to detect the desire to repeat the experience for therapeutic interventions.

Keywords: Emotional abuse; Spouse abuse; Psychometrics; Factor analysis

Citation: Mirpour ZS, Rahmani M, Ghorbanshiroodi S. **Designing and Examining the Psychometric Properties of the Tendency to Re-Experiencing Abusive Relationships Scale.** J Health Syst Res 2022; 18(3): 223-33.

1- PhD Student, Department of Counseling, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran
2- Assistant Professor, Department of Psychology, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran
3- Associate Professor, Department of Psychology, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran
Corresponding Author: Shohreh Ghorbanshiroodi; Associate Professor, Department of Psychology, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran; Email: sh.ghorbanshiroudi@toniau.ac.ir

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Unported License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

DOI: 10.48305/jhsr.v18i3.1467 Published by Vesnu Publications

طراحی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا

زینت السادات میرپور[1]، محمدعلی رحمانی[2]، شهره قربان‌شیرودی[3]

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: افراد دارای تجربه روابط آسیب‌زا، با اختلالات روحی و روانی، تحریک‌پذیری و اختلال عملکرد مواجه می‌شوند. پژوهش حاضر با هدف طراحی و روان‌سنجی ابزاری جهت بررسی و تشخیص میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا انجام شد.

روش‌ها: این مطالعه از نوع آمیخته اکتشافی بود. در مرحله کیفی با استفاده از روش گراندد تئوری، ۹ تن از متخصصان و ۸ تن از افراد باتجربه روابط آسیب‌زا مراجعه‌کننده به کلینیک‌های روان‌شناختی شهر رشت به وسیله مصاحبه نیمه ساختار یافته عمیق و روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. سپس پرسش‌نامه میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا با ۵۲ سؤال در طیف لیکرت تدوین گردید. در مرحله کمی که از نوع روش‌شناختی بود، ویژگی‌های روان‌سنجی با استفاده از روایی صوری، روایی محتوا و سازه و همچنین، پایایی همسانی درونی و ثبات مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: از نظر کیفی، روابط آسیب‌زا شامل «خشونت ادراک شده، نشانگان روان‌شناختی، راهبردهای حفظ رابطه ناسالم، ویژگی‌های شخصیت تاریک، مشکلات مربوط به تنظیم هیجان، عوامل نگهدارنده،آسیب‌های خانوادگی و رفتارهای خودشکن» بود. از نظر کمی نیز ابزار، روایی محتوا و صوری معتبری داشت. در روایی سازه با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی، سؤالات پرسش‌نامه از همبستگی قابل قبولی برخوردار بود (بیش از ۰/۳). بر اساس نتایج تحلیل عاملی، مقیاس تجربه مجدد روابط آسیب‌زا در ۱۸ حیطه طراحی گردید. پایایی به روش همسانی درونی، ۰/۸۷ به دست آمد و پایایی ثبات به روش آزمون- بازآزمون در حد مطلوبی قرار داشت (α = ۰/۹۷).

نتیجه‌گیری: روابط آسیب‌زا، مفهومی پیچیده، پویا، مداوم و همبسته از شرایط زمینه‌ای، عوامل نگهدارنده، شرایط علی و شرایط مداخله‌گر می‌باشد و شامل ابعاد گسترده‌ای از عوامل فردی و شخصیتی، فرهنگی و اقتصادی می‌شود. با توجه به روایی و پایایی مناسب، ابزار طراحی شده به منظور تشخیص میل به تکرار تجربه جهت مداخلات درمانی پیشنهاد می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: آزار عاطفی؛ همسرآزاری؛ روان‌سنجی؛ تحلیل عاملی

ارجاع: میرپور زینت السادات، رحمانی محمدعلی، قربان‌شیرودی شهره. **طراحی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا.** مجله تحقیقات نظام سلامت ۱۴۰۱؛ ۱۸ (۳): ۲۳۳-۲۲۳

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۹/۱۳ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۲۹ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۷/۱۵

مقدمه

کیفیت روابط با دیگران، می‌تواند در بهزیستی و عملکرد فرد تأثیرگذار باشد. برخی روابط با الگویی از رفتارهای سوء استفاده اجباری برای حفظ قدرت و کنترل یک شریک صمیمی مشخص می‌شوند. این‌گونه روابط آسیب‌زا می‌تواند عاطفی، مالی، جنسی یا فیزیکی باشد و با الگوی مکرر از انتقاد یا پرخاشگری یا اعمال انزوا و تسلط بر شریک صمیمی تعریف می‌شود (۱). روابط آسیب‌زا با هراس و افسردگی بیشتر، تحریک‌پذیری با افکار خودکشی، بی‌خوابی، اعتماد به نفس پایین و اختلال در عملکرد به ویژه عقب‌ماندگی‌های تحصیلی و شغلی همراه است (۲) و اغلب در سنین جوانی تجربه می‌شود؛ به طوری که زنان جوان میزان بالاتری از انزوا و آسیب مالی را نسبت به مردان گزارش کرده‌اند (۴، ۳). پژوهش‌ها نقش جنسیت را در این تجربه متفاوت گزارش می‌کنند (۵). مردها گرایش به نشان دادن عصبانیت خود دارند، اما زنان عصبانیت خود را به درون خود می‌ریزند و به ناچیزشماری خود (Self-effacing) و حتی خودتخریبی (Self-destructive) دچار می‌شوند (۶). شیوع روابط آسیب‌زا در ایران، از بیشترین میزان خشونت بین زنان سنین ۲۰ تا ۳۰ سال با ۴۸/۵ درصد و کمترین میزان خشونت در گروه‌های سنی ۴۵ تا ۵۰ سال با ۹/۶ درصد متغیر است. در مجموع، خشونت‌های روانی- عاطفی با ۵۲ درصد، شایع‌ترین نوع خشونت به شمار می‌روند (۷).

بر اساس مطالعات انجام شده، از جمله عوامل پیش‌بین در شکل‌گیری روابط آسیب‌زا می‌توان به سابقه سوء استفاده در کودکی و روش‌های تربیتی سوء استفاده‌گرایانه، والدگری با الگوهای بی‌توجه و رهاساز، احساس مالکیت و در نهایت، خرده‌گیری، الگوی جنسیتی که بخشی از آن نتیجه شرایط فرهنگی و بخشی دیگر ناشی از اختلاف در ساختار فیزیولوژیکی است (۶)، عوامل فردی مانند تاریخچه قربانی شدن در کودکی، عدم استقلال مالی و یا درآمد پایین، خودکارامدی، خودباوری، ویژگی خاص و اعتقادی همچون احساس گناه و

۱- دانشجوی دکتری تخصصی، گروه مشاوره، واحد تنکابن، دانشگاه آزاداسلامی، تنکابن، ایران
۲- استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران
۳- دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران
نویسنده مسؤول: شهره قربان‌شیرودی؛ دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران
Email: sh.ghorbanshiroudi@toniau.ac.ir

سرزنش خود، طبیعی جلوه دادن آسیب‌زا بودن رابطه؛ عوامل اجتماعی مانند عدم حمایت اجتماعی، برگشت به خانه پدری و زندگی سخت‌تر و داشتن فرزند، حفظ خانواده برای بزرگ کردن فرزندان؛ عوامل فرهنگی مانند نقش‌های جنسیتی مانند اعتقاد به سرنوشت و نقش سطح ادراک پیش‌بینی‌کننده قربانی شدن و میزان سرمایه‌گذاری در رابطه و افزایش شدت و دفعات سوء استفاده و سابقه جدایی قبل از رابطه فعلی، از عوامل تداوم‌بخش رابطه آسیب‌زا می‌باشد (۱۰-۸). آنچه نگران‌کننده‌تر به نظر می‌رسد این که وقتی یک زن یک بار از رابطه ناسازگار بیرون می‌آید، این چرخه تمام نمی‌شود، بلکه ادامه دارد و در بعضی موارد تشدید هم می‌شود (۱۰).

نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که روابط آسیب‌زا به دلیل بی‌توجهی به پیامدها و سیاست‌های اشتباه در صرفه‌جویی اقتصادی و به دلیل زمان ناکافی در ارایه آموزش رخ می‌دهد (۱۱) و به همین دلیل، مشاوره‌های مرسوم تأثیر بسیار کمی بر قربانیان دارد، اما مشاوره با رویکرد حمایتی و آموزش روان‌شناختی، تأثیرات مثبتی بر قربانیان روابط آسیب‌زا می‌گذارد (۱۲). در واقع، می‌توان گفت که سنجش قبل از درمان، ضرورتی غیر قابل انکار است.

ضرورت طراحی یک ابزار جهت غربالگری و تشخیص میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا، با همه اهمیتی که داشته، مغفول مانده و بسیار کم به آن پرداخته شده است؛ در حالی که افراد زیادی برای مدت‌های طولانی در یک رابطه آسیب‌زا باقی می‌مانند یا در روابط مختلف بارها مورد سوء استفاده روانی، فیزیکی، هیجانی و جنسی قرار می‌گیرند و پیامدهای مختلف اجتماعی، خانوادگی و اقتصادی را متحمل می‌شوند. بنابراین، لزوم طراحی ابزاری دقیق جهت تشخیص میل مجدد روابط آسیب‌زا و پیشگیری از تکرار آن در درمان حایز اهمیت است. پژوهش حاضر با هدف طراحی و روان‌سنجی ابزاری به منظور بررسی و تشخیص میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا انجام شد.

روش‌ها

این مطالعه به روش آمیخته (کیفی- کمی) و با اخذ مجوز و کد اخلاق IR.IAU.TON.REC.1399.026 از دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن و با ملاحظات اخلاقی انجام شد که در ادامه آمده است. کلیه شرکت‌کنندگان با رؤیت نامه معرفی تحقیق و اهداف آن که از سوی استاد راهنما تنظیم شده بود و همچنین، دریافت توضیحاتی از سوی پژوهشگر به صورت شفاهی، اطلاعاتی در مورد مطالعه دریافت و در صورت تمایل مشارکت نمودند. این اطمینان به شرکت‌کنندگان داده شد که تمام اطلاعات محرمانه هستند و برای امور پژوهشی مورد استفاده قرار خواهند گرفت. به منظور رعایت حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت‌کنندگان در گزارش‌ها ثبت نشد. برای اطمینان از روند کار، کلیه مصاحبه‌ها و پرسش‌نامه‌ها توسط خود پژوهشگر اجرا گردید.

در مرحله کیفی، متخصصان علاقمند به حوزه روان‌شناسی و دارای تجربه ساخت پرسش‌نامه شامل ۹ نفر از متخصصان روان‌شناس، روان‌پزشک و اپیدمیولوژیست در کلینیک‌های روان‌شناسی، علوم پزشکی و انسانی دانشگاه گیلان و دانشگاه آزاد اسلامی و ۸ نفر از افراد باتجربه روابط آسیب‌زا مراجعه‌کننده به کلینیک‌های روان‌شناختی شهر رشت با مصاحبه نیمه ساختار یافته عمیق، به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. زمان مصاحبه‌ها ۲۵ تا ۵۵ دقیقه به طول انجامید و به صورت دیجیتالی ضبط و ثبت شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری آن‌ها به روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم Strauss و Corbin (۱۳) انجام گردید. مصاحبه قبل از انجام مصاحبه بعدی مورد کدگذاری باز (Open coding)، محوری (Axial coding) و انتخابی (Selective coding) قرار گرفت. اطمینان از صحت و استحکام تحقیق با معیارهای Lincoln و Guba (۱۴) انجام گرفت.

در مرحله کمی که یک مطالعه روش‌شناختی است، اعتبارسنجی پرسش‌نامه طراحی شده صورت گرفت. برای تعیین روایی صوری (Face validity) و روایی محتوا (Content validity)، از دو روش کیفی و کمی استفاده گردید. روایی سازه (Construct validity) با روش تحلیل عاملی به دو روش اکتشافی (Exploratory factor analysis یا EFA) و تأییدی (Confirmatory factor analysis یا CFA) انجام شد. در مطالعه حاضر، EFA با استفاده از آزمون‌های Kasier-Mayer-Okin (KMO)، Bartelett و Communality و درصد واریانس پیش‌بینی‌کنندگی و ماتریس بین مؤلفه‌ها به روش T و Rotated component matrix محاسبه گردید. در بررسی پایایی تحقیق حاضر، از روش آزمون- باز آزمون (Test-retest reliability) و ضریب Cronbach's alpha و روش آزمون هم‌ارز نیز استفاده شد. روش نمونه‌گیری جهت ارزیابی روایی، غیر تصادفی از نوع هدفمند بود. جهت ارزیابی پایایی نیز نمونه‌گیری در دسترس از مراجعه‌کنندگان به ۱۰ کلینیک روان‌شناختی و ۳ مرکز مشاوره دانشگاهی در شهر رشت با شکایت اولیه تجربه روابط آسیب‌زا صورت گرفت. ابزار جمع‌آوری اطلاعات جهت سنجش روایی و پایایی به ترتیب نگرش‌سنج حاصل از مدل تماتیک مرحله کیفی و پرسش‌نامه میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا بود.

یافته‌ها

نتایج کدگذاری باز از مصاحبه با ۸ نفر از افراد دارای تجربه مجدد روابط آسیب‌زا و ۸ متخصص روان‌شناس در بخش کیفی حاکی از آن بود که ۴۷ مفهوم توانست در طراحی الگوی تجربه مجدد روابط آسیب‌زا مؤثر باشد. در مرحله کدگذاری محوری، مفاهیم در ۸ مقوله کلی طبقه‌بندی گردید. در نهایت، در مرحله کدگذاری انتخابی، پدیده «روابط آسیب‌زا» به عنوان مقوله مرکزی استخراج شد. شاخص‌های ۸گانه اصلی در الگوی کدگذاری محوری شامل «خشونت ادراک شده، نشانگان روان‌شناختی، راهبردهای حفظ رابطه ناسالم، ویژگی‌های شخصیت تاریک، مشکلات مربوط به تنظیم هیجان، عوامل نگهدارنده، آسیب‌های خانوادگی و رفتارهای خودشکن» می‌باشد و هر یک شامل طبقات فرعی با ویژگی‌های اختصاصی می‌باشد که با قرار گرفتن دریک مدل تماتیک، در چند مشخصه تحت عنوان شرایط زمینه‌ای، شرایط علی، عوامل نگهدارنده، راهبردها، پیامدها و عوامل مداخله‌گر، چرخه تجربه مجدد رابطه آسیب‌زا را تبیین نمودند. ابزار جمع‌آوری بر اساس داده‌های حاصل از شرایط علی و عوامل نگهدارنده در مدل تماتیک با طراحی ۷۳ سؤال و اجرای آن در چند گام انجام شد (شکل ۱).

در مرحله کمی پژوهش، نسبت به اعتبارسنجی ابزار طراحی شده اقدام شد. در بررسی روایی صوری کمی (Face validity)، از نظرات ۸ نفر از مراجعان به کلینیک‌های روان‌شناختی و مراکز مشاوره دانشگاهی باتجربه روابط آسیب‌زا استفاده گردید. ضریب تأثیر (Impact factor) تک‌تک سؤالات محاسبه گردید. کمترین و بیشترین ضریب تأثیر به ترتیب ۲/۶۳ و ۴/۸۸ به دست آمد. میانگین ۷۳ سؤال، ۰/۴۹ ± ۹/۳۰ بود.

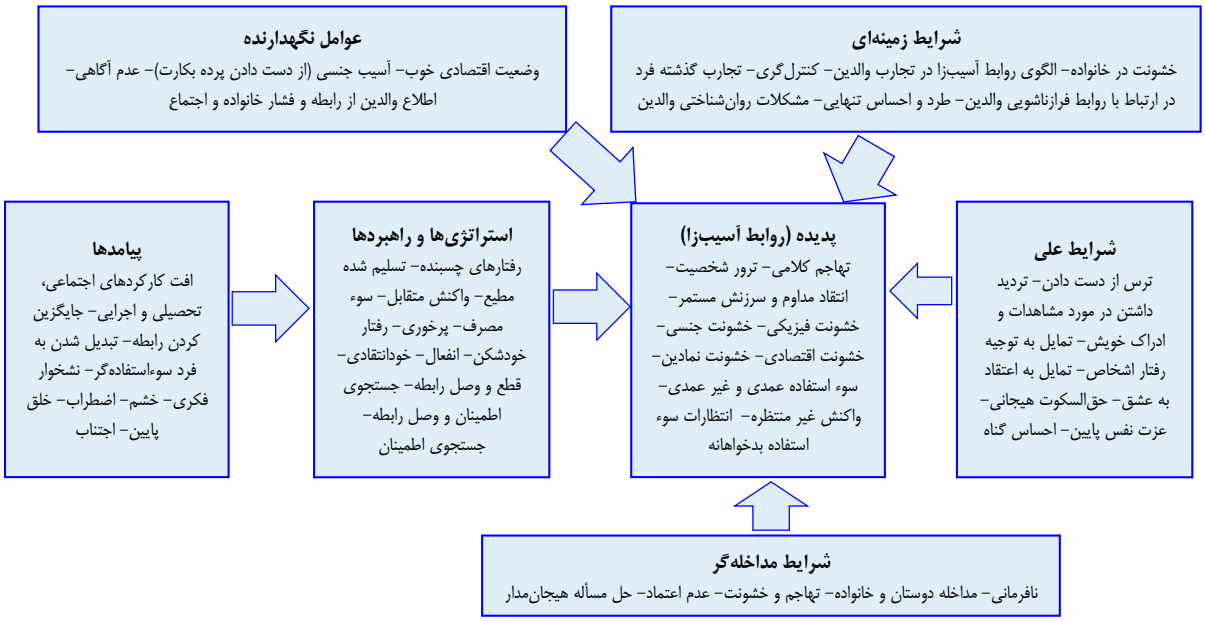

شکل ۱. تبیین مفهوم تجربه مجدد روابط آسیب‌زا

بنابراین، با توجه به عدد قابل قبول برای اعتبار صوری کمی (کمتر از مقدار ۱/۵)، سؤالات از لحاظ اعتبار صوری کمی بر اساس این شاخص معتبر بودند. در بررسی ضروری بودن سؤالات بر اساس نسبت روایی محتوا (CVR یا Content validity ratio) در روایی محتوای کمی، CVR حداقل ۰/۵ و حداکثر ۱ به دست آمد. بر اساس جدول Lawshe، مقدار حداقل معنی‌داری ۰/۷۵ است. بنابراین، چهار سؤال ۶۹، ۲۳، ۲۱، ۲۴ از CVR کمتر از ۰/۷۵ برخوردار بودند و از ضروری بودن آن‌ها از این پرسش‌نامه صرف‌نظر شد. شاخص روایی محتوا (Content validity index یا CVI) نیز حداقل ۰/۸۸ و حداکثر ۱ برآورد گردید. بر اساس تقسیم‌بندی CVI به جزء سؤالات ۴۸، ۸، ۲۱ که مورد بازبینی جزیی قرار گرفت، بقیه سؤالات از لحاظ سادگی، واضح بودن و مرتبط بودن از روایی معتبری برخوردار بودند.

در بررسی تحلیل عاملی، پرسش‌نامه ۷۳ سؤالی تجربه مجدد روابط آسیب‌زا روی نمونه‌ای از افراد شامل ۴۱۵ نفر تحلیل شد. شاخص KMO برابر با ۰/۸ به دست آمد و همچنین، آزمون Bartelettest معنی‌دار بود که در واقع نشان می‌دهد انجام تحلیل آماری بر اساس این داده‌ها از اعتبار قابل قبولی برخوردار است (جدول ۱).

در بررسی ماتریس همبستگی ضد تصویر (Anti-image correlation)، همبستگی قطری همه شاخص‌ها بیشتر از ۰/۵ بود.

جدول ۱. مقادیر شاخص کفایت نمونه‌ها [آزمون Kasier-Mayer-Okin (KMO) و آزمون کرویت Bartelett]

آزمون KMO و آزمون کرویت Bartelett		
شاخص کفایت نمونه‌ها		۰/۸
تست کرویت Bartelett	مقدار χ^2 تقریبی	۵۳۷۵/۰۷۵
	درجه آزادی	۱۳۲۶
	مقدار P	< ۰/۰۰۱

بنابراین، ۵۲ آیتمی که از ۷۳ آیتم اولیه در پرسش‌نامه باقی ماند، از همبستگی قابل قبولی برخوردار بود. همچنین، در بررسی همبستگی (Pearson) بین سؤالات، درصد زیادی از سؤالات همبستگی بیش از ۰/۳ داشتند و از همگرایی و توافق (Agreement) خوبی برای یک مفهوم تحت عنوان تجربه مجدد روابط آسیب‌زا برخوردار بودند.

در بررسی میزان اشتراکات بر اساس جدول اشتراکات گویه‌ها (Communalities)، آیتم‌هایی از پرسش‌نامه ۷۳ سؤالی حذف گردید. سؤالات ۶۹، ۶۸، ۶۶، ۶۳، ۵۶، ۵۵، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۳۴، ۲۸، ۱۹، ۱۸، ۱۶، ۱۵، ۱۳، ۱۲، ۸، ۷، ۲، ۱ به جهت میزان بار عاملی (Loading) کمتر از ۰/۵، از پرسش‌نامه حذف شدند. پس از ماتریس چرخش یافته جهت تعیین حیطه‌ها یا مؤلفه‌های متغیر پنهان تجربه مجدد روابط آسیب‌زا و ملاک قرار دادن حداقل تأثیرگذاری هر آیتم در حیطه بیشتر از ۰/۵، در نهایت ۱۸ حیطه با ۵۲ مؤلفه به دست آمد که به طورکلی ۶۳/۵۸ درصد متغیر پنهان را پیش‌بینی می‌کند. حیطه اول (فقدان آگاهی) متشکل از گویه‌های ۱ تا ۴، دومین حیطه (نادیده گرفتن خود برای حفظ رابطه) متشکل از مؤلفه‌های ۵ تا ۷، حیطه سوم (استفاده از رابطه برای بهبود وضعیت اقتصادی) با مؤلفه‌های ۸ و ۹، حیطه چهارم (خودمقصربینی) با مؤلفه‌های ۱۰ و ۱۱، حیطه پنجم (فشار فرهنگی) با گویه‌های ۱۲ و ۱۳، حیطه ششم (فقدان اطمینان‌طلبی) با گویه‌های ۱۴ و ۱۵، حیطه هفتم (باور به تغییرپذیری عشق) با گویه‌های ۱۶ و ۱۷، حیطه هشتم (باور افسانه‌ای به عشق) با مؤلفه‌های ۱۸ و ۱۹، حیطه نهم (تحمل ناکامی عشق) با گویه‌های ۲۰ و ۲۱، حیطه دهم (فشار اجتماعی) با گویه‌های ۲۲ تا ۲۴، حیطه یازدهم (تردید در تصمیم‌گیری) با گویه‌های ۲۵ تا ۲۷، حیطه دوازدهم (ترس از رها شدن) با گویه‌های ۲۸ تا ۳۰، حیطه سیزدهم (فشار خانواده) با گویه‌های ۳۱ و ۳۲، حیطه چهاردهم (استفاده از رابطه برای پیشرفت) با گویه‌های ۳۳ تا ۳۵، حیطه پانزدهم (برتری جنسیتی) با گویه‌های ۳۶ تا ۳۸، حیطه شانزدهم (اثر جادویی عشق) با گویه‌های ۳۹ تا ۴۲، حیطه هفدهم (ترس از دست دادن) با گویه‌های ۴۳ تا ۴۷، حیطه هجدهم (تردید به خود) با گویه‌های ۴۸ تا ۵۲ است (جدول ۲).

جدول ۲. مقدار ویژه اولیه، درصد واریانس‌های تبیین شده و درصد تجمعی ۱۸ عامل استخراجی پرسش‌نامه تجربه مجدد روابط آسیب‌زا

گویه‌ها	مقادیر ویژه اولیه			جمع مجذور بارهای استخراجی بعد از چرخش		
	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی
نداشتن آگاهی لازم در مورد ویژگی‌های یک رابطه سالم، موجب ادامه یک رابطه آسیب‌زا خواهد شد.	۰/۰۰۹	۱/۷۳۱	۶۵/۳۱۲			
در بیشتر موارد خانواده‌ها از گفتگو با فرزندانشان در مورد روابط عاطفی خودداری می‌کنند.	۰/۸۷۳	۱/۶۷۹	۶۶/۹۹۱			
به نظرم عدم خودآگاهی و شناخت افراد از خودشان، آن‌ها را مستعد ورود به رابطه‌های ناسالم می‌کند.	۰/۸۵۶	۱/۶۴۵	۶۸/۶۳۷			
به نظرم عدم آگاهی موجب ادامه رابطه و بروز درگیری‌های بیشتر خواهد شد.	۰/۸۱۶	۱/۵۶۹	۷۰/۲۰۵			
اغلب برای اثبات عشقم به شریک عاطفی‌ام، مجبور به دست کشیدن از کسی یا چیزی می‌شوم.	۰/۴۵۷	۰/۸۷۹	۹۱/۵۹۵			
در بسیاری از موارد مجبور به انتخاب بین شریک عاطفی و آنچه بیشتر دوست می‌داشتم، می‌شوم.	۰/۴۵۰	۰/۸۶۶	۹۲/۴۶۱			
در بیشتر مواقع در رابطه‌هایی قرار می‌گیرم که شریک عاطفی من محدودیت‌هایی برای انتخاب‌هایم ایجاد می‌کند.	۰/۴۲۸	۰/۸۲۳	۹۳/۲۸۴			
اغلب مایلم در رابطه عاطفی‌ای وارد شوم که شریک عاطفی من از نظر اقتصادی موفق باشد.	۰/۵۹۰	۱/۱۳۵	۸۴/۵۴۶			
شرط اصلی موفقیت در یک رابطه عاطفی، موقعیت اقتصادی و اجتماعی مناسب شریک عاطفی است.	۰/۵۷۲	۱/۱۰۰	۸۵/۶۴۶			
اغلب تصور می‌کنم در رابطه با شریک عاطفی‌ام، من هستم که با او بدرفتاری می‌کنم.	۰/۵۱۸	۰/۹۹۷	۸۹/۷۹۳			
اغلب احساس می‌کنم «من» باعث شدم که شریک عاطفی‌ام با من یا دیگران بدرفتاری کند.	۰/۴۸۰	۰/۹۲۳	۹۰/۷۱۵			
آسیب پرده بکارت در گذشته فرد، در ایجاد یک رابطه رسمی تأثیر منفی خواهد داشت.	۰/۷۴۵	۱/۴۳۳	۷۳/۱۴۵			
ترجیح به ایجاد یک ارتباط جدی و رسمی با دختری که بکارتش آسیب ندیده است، وجود دارد.	۰/۷۳۵	۱/۴۱۳	۷۴/۵۵۸			
خیلی کم پیش می‌آید آنچه را که انجام می‌دهم مرا راضی کند، معمولاً فکر می‌کنم می‌توانستم بهتر انجامش دهم.	۰/۳۵۶	۰/۶۸۴	۹۷/۰۱۱			
در بیشتر مواقع شناسایی این که در لحظه چه می‌خواهم برایم دشوار است.	۰/۳۶۹	۰/۷۰۹	۹۶/۳۲۶			
اگر بیشتر عشق بورزم، شریک عاطفی‌ام تغییر خواهد کرد.	۱/۰۰۷	۱/۹۳۶	۶۳/۵۸۱	۱/۳۴۹	۲/۵۴۹	۶۳/۵۸۱
عشق در رابطه موجب می‌شود که نیازی به تلاش برای بهبود رابطه خود با شریک عاطفی‌ام نداشته باشم.	۱/۲۸۷	۲/۴۷۵	۴۸/۹۵۵	۱/۶۰۵	۳/۰۸۶	۴۳/۵۴۰
اگر عشق حقیقی وجود داشته باشد، در کنار شریک عاطفی‌ام احساس کمال می‌کنم.	۱/۳۷۷	۲/۶۴۷	۴۳/۸۸۱	۱/۸۰۳	۳/۴۶۸	۳۷/۳۱۹
عشق واقعی بین دو نفر باعث درک نیازهای آن‌ها از یکدیگر می‌شود.	۱/۳۵۲	۲/۵۹۹	۴۶/۴۸۱	۱/۶۳۰	۳/۱۳۵	۴۰/۴۵۴
عشق می‌تواند باعث شود تا عیب‌های شریک عاطفی‌ام را نادیده بگیرم.	۱/۲۱۰	۲/۳۲۶	۵۱/۲۸۲	۱/۵۹۳	۳/۰۶۳	۴۶/۶۰۳
عشق موجب می‌شود چشمم را بر نقاط ضعف و منفی شریک عاطفی‌ام ببندم.	۱/۰۴۱	۲/۰۰۱	۵۹/۷۰۱	۱/۴۹۲	۲/۸۶۹	۵۸/۲۸۵
به دلیل آسیب پرده بکارت می‌خواهم به ارتباطم جنبه رسمی بدهم.	۰/۷۸۴	۱/۵۰۷	۷۱/۷۱۲			
اغلب تحت تأثیر محیط زندگی، علیرغم وجود یک رابطه عاطفی ناسالم، آن را ادامه می‌دهم.	۰/۶۹۶	۱/۳۳۹	۷۷/۳۰۱			
هرچه تعداد بیشتری از اطرافیانم از رابطه عاطفی‌ام مطلع شوند، احساس اجبار بیشتری برای ادامه رابطه علی‌رغم ناملایماتش می‌کنم.	۰/۶۸۸	۱/۳۲۲	۷۸/۶۲۴			

جدول ۲. مقدار ویژه اولیه، درصد واریانس‌های تبیین شده و درصد تجمعی ۱۸ عامل استخراجی پرسش‌نامه تجربه مجدد روابط آسیب‌زا (ادامه)

گویه‌ها	جمع مجذور بارهای استخراجی					
	مقادیر ویژه اولیه			بعد از چرخش		
	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی
غالباً به خودم در مورد اخذ تصمیمات مناسب و صحیح اعتماد ندارم.	۰/٤١٤	۰/٧٩٥	٩٤/٠٧٩			
دائماً در تصمیمات خودم مردد هستم و برای کاهش نگرانی خودم دائماً از دیگران نظرسنجی می‌کنم.	۰/٤٠٦	۰/٧٨٢	٩٤/٨٦١			
اغلب در تحلیل صحیح آنچه در رابطه‌ام اتفاق افتاده مردد هستم و از دیگران کمک می‌گیرم.	۰/٣٩٤	۰/٥٧٥	٩٥/٦١٧			
اغلب از این که شریک عاطفی‌ام مرا ترک کند، نگرانم.	٧/١١٥	١٣/٦٨٤	١٣/٦٨٤	٢/٧٩٢	٥/٣٧٠	٥/٣٧٠
من از این که ممکن است زمانی را بخواهم دور از شریک عاطفی خود سپری کنم، نگران می‌شوم.	٣/٣٨٤	٦/٥٠٨	٢٠/١٩٢	٢/٤٣٧	٤/٦٨٦	١٠/٠٥٦
اغلب از این که شریک عاطفی من بخواهد مدتی بدون من و تنها باشد، نگران می‌شوم.	٢/٣٢٨	٤/٤٧٨	٢٤/٦٦٩	٢/٣٥٢	٤/٥٢٢	١٤/٥٧٨
اغلب والدین به دلایلی مانند حفظ آبرو و مانع ترک کردن رابطه توسط فرزندانشان می‌شوند.	۰/٦٣٠	١/٢١٢	٨١/١٠٧			
والدین وقتی از رابطه عاطفی فرزندانشان آگاه می‌شوند، فشار بیشتری برای رسمی کردن رابطه می‌آورند.	۰/٦٠٣	١/١٥٩	٨٢/٢٦٦			
من برای رسیدن به موقعیت اجتماعی بالاتر، وارد رابطه عاطفی می‌شوم.	۰/٥٦٦	١/٠٨٨	٨٦/٧٣٣			
رابطه عاطفی باید بتواند شانس ارتقای وضعیت اقتصادی و اجتماعی من را فراهم نماید.	۰/٥٤٧	١/٠٥٢	٨٧/٧٨٦			
رابطه عاطفی موفق باید نیازهای مالی مرا مرتفع کند.	۰/٥٢٥	١/٠١٠	٨٨/٧٩٦			
جامعه از دخترها انتظار دارد که قبل از ازدواج رسمی، رابطه جنسی را تجربه نکنند.	۰/٧٣١	١/٤٠٥	٧٥/٩٦٣			
جامعه به پسرها نسبت به دختران آزادی عمل بیشتری جهت برقراری ارتباطات عاطفی و جنسی می‌دهد.	۰/٦٦١	١/٢٧١	٧٩/٨٩٥			
در اغلب موارد جامعه به علت شکستن ارزش‌های حاکم مانند جدایی یا آسیب‌دیدگی پرده بکارت موجب حفظ رابطه‌های ناسالم می‌شود.	۰/٥٩٥	١/١٤٤	٨٣/٤١٠			
عشق از ایجاد تنش جلوگیری می‌کند.	١/١٥٧	٢/٢٢٥	٥٣/٥٠٧	١/٥٦٦	٣/٠١١	٤٩/٦١٤
به نظر من عشق حقیقی بر همه چیز فایق می‌شود.	١/١٠٣	٢/١٢٢	٥٥/٦٢٩	١/٥١٠	٢/٩٠٤	٥٢/٥١٨
با عشق عمیق‌تر، تفاوت‌ها کمرنگ‌تر خواهد شد.	١/٠٧٧	٢/٠٧١	٥٧/٧٠٠	١/٥٠٧	٢/٨٩٨	٥٥/٤١٦
عشق حقیقی همه مشکلات را حل می‌کند.	١/٠١١	١/٩٤٤	٦١/٦٤٥	١/٤٠٥	٢/٧٠٢	٦٠/٩٨٧
در رابطه عاطفی خود احساس ناامنی می‌کنم.	٢/٠١١	٣/٨٦٧	٢٨/٥٣٦	٢/٢٦٠	٤/٣٤٧	١٨/٩٢٩
در اکثر مواقع احساس می‌کنم رابطه عاطفی من ممکن است هر لحظه خاتمه یابد.	١/٨٨٦	٣/٦٢٦	٣٢/١٦٣	٢/١٥٧	٤/١٤٨	٢٣/٠٧٣
اغلب احساس تنهایی می‌کنم.	١/٧١٤	٣/٢٩٧	٣٥/٤٩٥	١/٩٧٤	٣/٧٩٥	٢٦/٨٦٨
در اغلب موارد نگران این هستم که گفتار یا رفتارم موجب از دست دادن شریک عاطفی من شود.	١/٥٢٤	٢/٩٣١	٣٨/٣٩٠	١/٨٢٠	٣/٥٠١	٣٠/٣٦٩
از این که نتوانم نیازهای شریک عاطفی‌ام را برآورده کنم و او مرا ترک کند، نگرانم.	١/٤٧٩	٢/٨٤٤	٤١/٢٣٤	١/٨١٠	٣/٤٨٢	٣٣/٨٥١
اغلب اوقات شریک عاطفی‌ام را مأیوس می‌کنم.	۰/٣٣٣	۰/٦٤١	٩٨/٣٠١			
در بیشتر موارد درک درستی نسبت به احساسات و حالات خود ندارم.	۰/٣٢٥	۰/٦٢٤	٩٨/٩٢٥			
در بیشتر مواقع گمان می‌کنم واکنش‌هایم نسبت به رویدادها نادرست است.	۰/٢٩٠	۰/٥٥٨	٩٩/٤٨٣			
احساس می‌کنم هرگز نمی‌توانم هیچ کاری را به درستی برای شریک عاطفی خود انجام دهم.	۰/٢٦٩	١٧/٥	١٠٠/٠٠٠			
اغلب موارد گمان می‌کنم «احساساتم» اشتباه است.	۰/٣٣٨	۰/٦٤٩	٩٧/٦٦٠			

http://hsr.mui.ac.ir

جهت بررسی پایایی ابزار، ضریب Cronbach's alpha کل پرسش‌نامه شامل ۵۲ سؤال در ۱۸ حیطه پس از روایی ساختار، ۰/۸۶۹ به دست آمد که بیان‌کننده همگرایی مطلوب سؤالات در اندازه‌گیری متغیر پنهان (تجربه مجدد روابط آسیب‌زا) است. جهت بررسی ثبات ابزار در طول زمان، از ضریب توافق Interclass Corlation Coffition (ICC) استفاده شد. پرسش‌نامه ۵۲ سؤالی بر روی یک نمونه ۱۸ نفره از مراجعان که تجربه روابط آسیب‌زا داشتند، انجام گرفت و دو هفته بعد دوباره تکرار گردید. ضریب ICC کل سؤالات جهت تعیین پایایی، ۰/۹۲۹ به دست آمد که از نظر آماری معنی‌دار بود (P < ۰/۰۰۱). در بین حیطه‌های پرسش‌نامه، حیطه‌های ۱ و ۲ از ضریب ICC پایینی برخوردار بودند (جدول ۳).

در بررسی یک نقطه مناسب جهت پیش‌بینی روابط آسیب‌زا، بهترین نقطه برش، ۱۶۶ تعیین گردید. بر اساس شکل ۲، حساسیت ۷۰ درصد و ویژگی، ۷۲/۶ درصد می‌باشد. لازم به ذکر است که سطح پیش‌بینی‌کنندگی نمرات پرسش‌نامه جهت روابط آسیب‌زا، Area under the curve = ۰/۷۳۵ (AUC) و P = ۰/۰۰۴ و از لحاظ آماری معنی‌دار بود.

در ادامه، جهت بررسی میزان تکرارپذیری نمرات حیطه‌ها، پایایی آزمون-بازآزمون نیز انجام شد. ضریب آزمون- بازآزمون کل، ۰/۹۷ و ضریب همه حیطه‌ها بیش از ۰/۹۰ به دست آمد که نشان دهنده تکرارپذیری عالی نمرات حیطه‌ها و نمره کل پرسش‌نامه تجربه مجدد روابط آسیب‌زا است (جدول ۴).

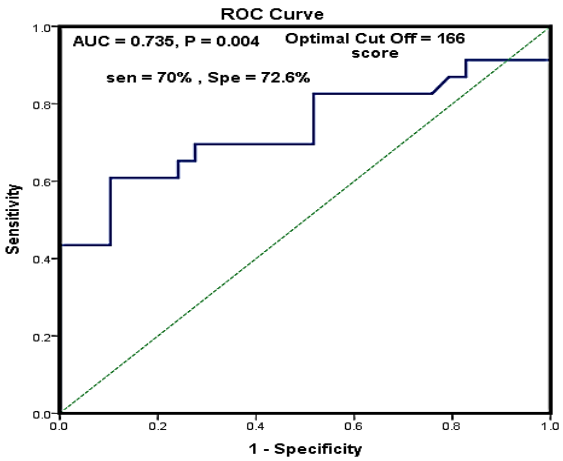

شکل ۲. منحنی Receiver operating characteristic (ROC) برای تعیین بهترین نقطه برش

در بررسی روایی واگرا، پاسخ‌های یک گروه ۲۳ نفره که تجربه روابط آسیب‌زا داشتند و گروه دوم ۲۹ نفر از مراجعانی که تجربه روابط آسیب‌زا نداشتند، از پرسش‌نامه ۵۲ سؤاله تجربه مجدد روابط آسیب‌زا بررسی شد.

جدول ۳. ضریب Cronbach's alpha و Interclass Corlation Coffition (ICC) جهت ثبات درونی سؤالات حیطه‌ها

حیطه	تعداد آیتم	ضریب Cronbach's alpha	ضریب توافق ICC	مقدار P	مقادیر ویژه	درصد واریانس
فقدان آگاهی	٤	۰/۷۱۱	۰/۲۹۹	۰/۲۹۳	۲/۰۰	۳/۸۷
نادیده گرفتن خو د برای حفظ رابطه	۳	۰/۷٤۲	۰/٤۳۱	۰/۱۲۱	۲/۳۰	٤/٤۸
استفاده از رابطه برای بهبود وضعیت اقتصادی	۲	۰/٤۱۲	۰/٦۹٦	۰/۰۰۸	۱/۰۷	۱/۹٤
خودمقصربینی	۲	۰/٥۲۲	۰/۷۰۹	۰/۰۰٦	۱/۰۱	۱/۹٤
فشار فرهنگی	۲	۰/٥٦۳	۰/٦۸۳	۰/۰۰۹	۱/۰٤	۲/۰۰
فقدان اطمینان‌طلبی	۲	۰/٤٦۳	۰/۹۰٥	< ۰/۰۰۱	۱/۱٦	۲/۲۳
باور به تغییرپذیری به واسطه عشق	۲	۰/٤٤٥	۰/٥۹۲	۰/۰۳۲	۱/۱٦	۲/۲۳
باور افسانه‌ای به عشق	۲	۰/٤۹٥	۰/۷۳۰	۰/۰۰٤	۱/۱۰	۲/۱۰
تحمل ناکامی در رابطه به واسطه عشق	۲	۰/٦۰۲	۰/۹۱٥	< ۰/۰۰۱	۱/۲۰	۲/۳۰
فشار اجتماعی	۳	۰/٤۹٦	۰/۸۹۱	< ۰/۰۰۱	۱/۲۹	۲/٤۷
تردید در تصمیم‌گیری	۳	۰/٦۸۷	۰/۸۲٤	< ۰/۰۰۱	۱/٤۸	۲/۸۰
ترس از رها شدن	۳	۰/٦۲۱	۰/٦۷۷	۰/۰۱۱	۱/٤۰	۲/٦٥
فشار خانواده	۲	۰/٦٤۳	۰/۹۱۰	< ۰/۰۰۱	۱/۳٥	۲/٥۹
استفاده از رابطه برای پیشرفت	۳	۰/٦۸٤	۰/۷٦۸	۰/۰۰۲	۱/۷۰	۳/۳۰
برتری جنسیتی	۳	۰/٥۹٤	۰/۹۰۲	< ۰/۰۰۱	۱/٥۳	۲/۹۰
اثر جادوی عشق	٤	۰/٦٥۸	۰/۹۳٥	< ۰/۰۰۱	۱/۸۷	۳/٦۰
ترس از دست دادن	٥	۰/٦٤٦	۰/۷٦۱	۰/۰۰۲	۳/۳۸	٦/٥۰
تردید به خود	٥	۰/۷٥۸	۰/۸۲۷	< ۰/۰۰۱	۷/۱۰	۱۳/٦۸
کل	٥۲	۰/۸٦۹	۰/۹۲۹	< ۰/۰۰۱	–	٦۳/٥۸

جدول ۴. پایایی آزمون- بازآزمون جهت تعیین میزان تکرارپذیری نمرات حیطه‌ها

حیطه	پایایی	مقدار P
فقدان آگاهی	۰/۹۶۵۹	۰/۵۳۲
نادیده گرفتن خود برای حفظ رابطه	۰/۹۷۲۵	۰/۷۹۰
استفاده از رابطه برای بهبود وضعیت اقتصادی	۰/۹۰۰۰	۰/۲۹۵
خودمقصربینی	۰/۹۳۴۰	۰/۵۶۷
فشار فرهنگی	۰/۹۵۸۳	۰/۶۴۲
فقدان اطمینان‌طلبی	۱/۰۰۰۰	۰/۹۹۹
باور به تغییرپذیری به واسطه عشق	۰/۹۱۵۷	۰/۵۶۴
باور افسانه‌ای به عشق	۰/۹۶۸۴	۰/۶۸۷
تحمل ناکامی در رابطه به واسطه عشق	۰/۹۰۰۷	۰/۰۸۴
فشار اجتماعی	۰/۹۷۳۴	۰/۶۷۹
تردید در تصمیم‌گیری	۰/۹۵۵۴	۰/۵۷۵
ترس از رها شدن	۰/۹۸۲۱	۰/۸۱۷
فشار خانواده	۰/۹۳۶۳	۰/۱۶۳
استفاده از رابطه برای پیشرفت	۰/۹۶۰۶	۰/۶۷۴
برتری جنسیتی	۰/۹۹۳۰	۰/۸۱۸
اثر جادوی عشق	۰/۹۴۳۲	۰/۳۶۶
ترس از دست دادن	۰/۹۰۵۴	۰/۱۵۴
تردید به خود	۰/۹۳۶۰	۰/۳۴۵
کل	۰/۹۷۵۲	۰/۳۷۶

جهت اندازه‌گیری قدرت تمایز پرسش‌نامه ۵۲ سؤاله به طور کلی و تفکیک حیطه‌ها، از آزمون Independent t استفاده گردید. نمره کل ابزار در محدوده ۵۲ تا ۳۱۲ است؛ در حالی که میانگین نمره مراجعه‌کنندگان بدون تجربه روابط آسیب‌زا، ۱۵۴/۳۰ ± ۲۲/۶۸ و نمره گروه مراجعه‌کنندگان با تجربه مجدد روابط آسیب‌زا، ۱۸۳/۵۰ ± ۴۴/۳۸ بود. این اختلاف از لحاظ آماری بر اساس آزمون Independent t معنی‌دار (P = ۰/۰۰۳) و بیان‌کننده قدرت تمایز ابزار می‌باشد. لازم به ذکر است که در بررسی روایی واگرای حیطه‌ها، در بیشتر موارد بین دو گروه اختلاف معنی‌داری وجود داشت (P < ۰/۰۵۰). به طور کلی، می‌توان گفت که ابزار پرسش‌نامه ۵۲ سؤالی قدرت تمایز قابل قبولی بین بدون و با افراد تجربه مجدد روابط آسیب‌زا داشت و از روایی واگرای (Discriminat validity) قابل قبولی برخوردار بود (جدول ۵).

به منظور بررسی هم‌ارزی دو ابزار، از آزمون ضریب همبستگی Pearson استفاده گردید. در قسمت سوم روایی ساختار (Construct-related validity)، جهت بررسی روایی همگرا با ۳۲ نفر از مراجعه‌کنندگان به کلینیک‌های روان‌شناختی و مرکز مشاوره دانشگاهی با شکایت اولیه تجربه روابط آسیب‌زا، علاوه بر اندازه‌گیری پرسش‌نامه ۵۲ سؤالی تجربه مجدد روابط آسیب‌زا، پرسش‌نامه عزت نفس Coopersmith (Coopersmith Self-steem Inventory یا CSEI) مورد ارزیابی قرار گرفت. ضریب همبستگی Pearson کل دو ابزار، ۰/۴۰۴ به دست آمد و از نظر آماری معنی‌دار بود (P = ۰/۰۲۲) که بیانگر همبستگی و هم‌ارزی ابزار مورد بررسی با پرسش‌نامه روابط مجدد آسیب‌زا می‌باشد.

بحث

پژوهش حاضر با هدف طراحی و روان‌سنجی ابزاری به منظور بررسی و تشخیص میل به تجربه مجدد روابط آسیب‌زا انجام شد. با انجام گراندد تئوری، مفاهیم اساسی مؤثر در تبیین مفهوم روابط آسیب‌زا پدیدار گردید که شامل «خشونت ادراک شده، نشانگان روان‌شناختی، راهبردهای حفظ رابطه ناسالم، ویژگی‌های شخصیت تاریک، مشکلات مربوط به تنظیم هیجان، عوامل نگهدارنده، آسیب‌های خانوادگی و رفتارهای خودشکن» بود. هر یک از این طبقات شامل طبقات فرعی با ویژگی‌های اختصاصی می‌باشد و در عین حال با قرار گرفتن در یک مدل تماتیک، در چند مشخصه تحت عنوان شرایط زمینه‌ای، شرایط علی، عوامل نگهدارنده، راهبردها و پیامدها و عوامل مداخله‌گر، چرخه تجربه مجدد رابطه آسیب‌زا را تبیین نمود.

در فرایند طراحی ابزار، ۸۷ درصد نمونه‌ها زن بودند. به نظر می‌رسد زنان از تمایل بیشتری برای خودافشایی و دریافت کمک در تجربه روابط آسیب‌زا برخوردار هستند. حدود ۳۰ درصد نمونه‌ها در طیف سنی ۲۶ تا ۳۰ سال قرار داشتند و ۶۳ درصد هرگز ازدواج رسمی نداشتند. ۴۷ درصد خانه‌دار بودند و تحصیلات بیشتر از نیمی از نمونه‌ها (۷۱ درصد) کارشناسی بود. بر اساس نتایج مطالعات Carney و Barner (۳) و Karakurt و Silver (۴)، به طور کلی روابط آسیب‌زا در سنین جوانی (میانگین سنی ۲۷ سال) بیشتر تجربه می‌شود؛ به نحوی که زنان جوان میزان بالاتری از انزوا را تجربه می‌کنند.

با توجه به بررسی‌های انجام شده، مقیاس‌ها در تحقیق حاضر با سایر مقیاس‌ها در حوزه مرتبط به جهت هدف و عوامل تفاوت‌هایی داشت. اگرچه تاکنون مقیاسی جهت پیش‌بینی تجربه مجدد روابط آسیب‌زا طراحی نشده است، اما برخی عوامل در پرسش‌نامه حاضر با پژوهش‌های سایر محققان در پیش‌بینی عوامل ماندن و ترک رابطه آسیب‌زا هم‌راستا است. مطالعه Swadley عوامل خطر احتمالی قربانیان خشونت بین فردی را در ترک و بازگشت به موقعیت‌های سوء استفاده در ۴۰ زن از بازماندگان خشونت خانگی در یک پناهگاه را بررسی کرد و به این نتیجه رسید که سوء استفاده اقتصادی و اجبار جنسی، پیش‌بینی‌کننده‌های مداوم ترک و بازگشت به موقعیت سوء استفاده می‌باشند (۱۵). یافته‌های تحقیق Caridade نیز پنج دلیل را برای ادامه رابطه آسیب‌زا برشمرد که شامل «وابستگی عاطفی و عشق کور، امید به تغییر شریک زندگی، وابستگی مالی، فشار اجتماعی و احساس گناه» می‌باشد (۱۶) و با نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر همخوانی داشت.

در پرسش‌نامه حاضر، عوامل پیش‌بینی کننده تجربه مجدد رابطه با ویژگی‌های آسیب‌زا شامل خودمقصربینی، نادیده گرفتن خود به علت رابطه، تردید به خود و فشارهای خانواده بود. فشار برای حفظ هویت اجتماعی خانواده در بسیاری از جوامع زنان را وادار می‌کند که در رابطه با خشونت باقی بمانند؛ چرا که طلاق آن‌ها را یک زن فاسد و دارای مشکلات نشان می‌دهد و ازدواج‌های آینده را در خانواده به خطر می‌اندازد. تأکید بر وحدت و هویت خانواده موجب می‌شود تا در ازدواج با خشونت باقی بمانند؛ پدیده‌ای که به آن «خانواده‌گرایی» گفته می‌شود. به نظر می‌رسد حفظ هویت اجتماعی خانواده با ایجاد خودمقصربینی، با ریشه‌های قدیمی ایجاد نقص و شرم در کودکی قربانیان تحکیم می‌شود.

جدول ۵. نتایج آزمون t جهت اندازه‌گیری قدرت تمایز پرسش‌نامه و تفکیک حیطه‌ها در دو گروه نمونه‌های با و بدون تجربه مجدد روابط آسیب‌زا

متغیر	گروه مورد بررسی	تعداد	میانگین ± انحراف معیار	خطای انحراف معیار	مقدار P
نمره کل حیطه‌ها	غیر مواجهه	۲۹	۱۵٤/۲۷۵۹ ± ۲۲/٦۸۷۲	٤/۲۱۲۹۰	۰/۰۰۳
	مواجهه	۲۳	۱۸۳/۵۲۱۷ ± ٤٤/۲۷٦۷	۹/۲۳۲۳۷	
نمره حیطه فقدان آگاهی	غیر مواجهه	۲۹	۲۰/۸۲۷٦ ± ۲/٦۰۵۹	۰/٤۸۳۹۰	۰/۳۰۰
	مواجهه	۲۳	۱۹/۹۱۳۰ ± ۳/٦۹۱۷	۰/۷٦۹۷۷	
نادیده گرفتن خود برای حفظ رابطه	غیر مواجهه	۲۹	۵/۱۰۳٤ ± ۲/۵۱۲۰	۰/٤٦٦٤۷	< ۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۱۰/۸۲٦۱ ± ۰/۰۸٦۰	۰/۸۵۲۰۰	
استفاده از رابطه برای بهبود وضعیت اقتصادی	غیر مواجهه	۲۹	٦/۸٦۲۱ ± ۲/٦٦۸۹	۰/٤۹۵٦۱	۰/۹۵۱
	مواجهه	۲۳	٦/۹۱۳۰ ± ۳/۳۱۵٤	۰/٦۹۱۳۲	
خودمقصربینی	غیر مواجهه	۲۹	٤/۰۰۰۰ ± ۲/۱۲۱۳	۰/۳۹۳۹۲	۰/۳٤۹
	مواجهه	۲۳	٤/۵٦۵۲ ± ۲/۱۷۰٦	۰/٤۵۲٦۰	
فشار فرهنگی	غیر مواجهه	۲۹	۷/۲۷۵۹ ± ۳/۱٤۹۸	۰/۵۸٤۹۰	۰/۹۰٦
	مواجهه	۲۳	۷/۱۷۳۹ ± ۲/۹۷۹۲	۰/٦۲۱۲۷	
فقدان اطمینان طلبی	غیر مواجهه	۲۹	٤/۵۸٦۲ ± ۲/۲۱۲۲	۰/٤۱۰۸۱	۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۷/۲٦۰۹ ± ۳/۰۷۸۰	۰/٦٤۱۸۱	
باور به تغییرپذیری به واسطه عشق	غیر مواجهه	۲۹	٤/۹٦۵۵ ± ۲/۰۰۸۷	۰/۳۷۲۹۹	۰/۲۰۲
	مواجهه	۲۳	٤/۲۱۷٤ ± ۲/۱۵۲۳	۰/٤٤۸۷۹	
باور افسانه‌ای به عشق	غیر مواجهه	۲۹	۱۱/۱۰۳٤ ± ۱/۵۱۲۰	۰/۲۸۲۲۵	< ۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۸/۳۰٤۳ ± ۳/۳٦۳۳	۰/۷۰۱۳۱	
تحمل ناکامی در رابطه به واسطه عشق	غیر مواجهه	۲۹	٦/۷۹۳۱ ± ۲/۸۸۳۱	۰/۵۳۵٤۰	۰/۹۹۰
	مواجهه	۲۳	٦/۷۸۲٦ ± ۳/۱۹۰۳	۰/٦٦۵۲۲	
فشار اجتماعی	غیر مواجهه	۲۹	٦/۱۰۳٤ ± ۳/۱۳۲۱	۰/۵۸۱٦۳	۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۹/۷۳۹۱ ± ٤/۳۸۲۰	۰/۹۱۳۷۰	
تردید در تصمیم‌گیری	غیر مواجهه	۲۹	۵/۵۱۷۲ ± ۲/۱۹۷۸	۰/٤۰۸۱۱	< ۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۱۱/۰۸۷۰ ± ۵/٦۳۲۰	۱/۱۷٤۳۵	
ترس از رها شدن	غیر مواجهه	۲۹	۸/۰۳٤۵ ± ۳/۵۱۰۰	۰/٦۵۱۷۹	۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۱۱/٦۰۸۷ ± ۳/٤٦۰۷	۰/۷۲۱٦۰	
فشار خانواده	غیر مواجهه	۲۹	۷/۸۹٦٦ ± ۳/۲۵۵۲	۰/٦۰٤٤۷	۰/۸٦٤
	مواجهه	۲۳	۸/۰٤۳۵ ± ۲/۷۷۱۳	۰/۵۷۷۸۵	
استفاده از رابطه برای پیشرفت	غیر مواجهه	۲۹	۷/۲۰٦۹ ± ۳/۵۱۹۱	۰/٦۵۳٤۸	۰/۵۰٦
	مواجهه	۲۳	٦/۵٦۵۲ ± ۳/۳۱٤۲	۰/٦۹۱۰۷	
برتری جنسیتی	غیر مواجهه	۲۹	۱۳/۹۳۱۰ ± ۳/۸٤٤۹	۰/۷۱۳۹۲	۰/۳۸۷
	مواجهه	۲۳	۱٤/۸۲٦۱ ± ۳/٤٤٦۳	۰/۷۱۸٦۲	
اثر جادوی عشق	غیر مواجهه	۲۳	۱۵/۷۲٤۱ ± ٤/٤٦۳۳	۰/۸۲۸۸۲	< ۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۹/۹۵٦۵ ± ٦/۵۳۹۹	۱/۳٦۳٦۷	
ترس از دست دادن	غیر مواجهه	۲۹	٦/٦۵۵۲ ± ۲/٤۳۸۹	۰/٤۵۲۸۹	< ۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۱۷/٤۷۸۳ ± ۵/۸۵۳۲	۱/۲۲۰٤۹	
تردید به خود	غیر مواجهه	۲۹	۹/۲۷۵۹ ± ٤/۵۱۹۰	۰/۸۳۹۱۵	۰/۰۰۱
	مواجهه	۲۳	۱٤/۷۳۹۱ ± ٦/۱٤۳۹	۱/۲۸۱۰۸	

شیوه‌های فرزندپروری والدین آن‌ها در پی بی‌اعتبارسازی به طور مستقیم به آن‌ها القا کرده است که واکنش‌های هیجانی‌شان اشتباه و نامناسب است و در بزرگسالی درارتباط با شریک عاطفی آزارگر، قربانیان برای هر اتفاق پیش آمده در رابطه خود را مقصر می‌دانند و علت ناکامی در روابط را در خود می‌جویند. این یافته با نتایج برخی مطالعات در این مورد (۱۹-۱۷) همراستا می‌باشد.

یکی دیگر از عوامل پیش‌بینی‌کننده تجربه مجدد رابطه با ویژگی‌های آسیب‌زا در پرسش‌نامه حاضر، عامل تحمل کردن به واسطه عشق است. وفاداری و از خودگذشتگی در رابطه عاطفی و توجه به نیازهای دیگری، از سوی شریک آزارگر جهت سوء استفاده بیشتر فرد قربانی مورد تأکید بود و قربانی به واسطه ایجاد فضای رمانتیک باور می‌کند که اگر بیشتر عشق بورزد، بدرفتاری‌ها متوقف می‌شود؛ چرا که آن‌ها دیگر مستحق بدرفتاری نخواهند بود. این یافته با نتایج گزارش شده از تحقیق Estrellado و Loh (۲۰) همخوانی داشت. Griffing و همکاران در تحقیق خود به بررسی تأثیر سابقه آزار جنسی در کودکی (Child sexual abuse یا CSA) در تصمیم‌گیری برای بازگشت به روابط سوء استفاده در نمونه‌ای از ۱۰۴ بازمانده خشونت خانگی پرداختند. بیشتر بازماندگان CSA به طور قابل توجهی گزارش کردند که تصمیماتشان برای بازگشت تحت تأثیر دلبستگی عاطفی به زورگو بوده است. آن‌ها احتمالاً آسیب‌پذیری خود در بازگشت به روابط مخاصمه را دست‌کم می‌گیرند (۲۱). به یافته‌های مشابهی در پژوهش‌های Hogue (۹) و Pereira و همکاران (۵) نیز اشاره شده است.

از سایر نتایج به دست آمده در پیش‌بینی تجربه مجدد روابط آسیب‌زا در مطالعه حاضر، عامل برتری جنسیتی ادراک شده و عامل باور افسانه‌ای به عشق است که با نتایج تحقیقات Karakurt و Silver (۴) و Fernandez (۸) همراستا بود. در پژوهش Karakurt و Silver، نقش تعدیل‌کننده جنسیت و سن در سوء استفاده عاطفی در روابط صمیمی بررسی گردید. شرکت‌کنندگان پرسش‌نامه سوء استفاده عاطفی (Emotional Abuse Questionnaire یا EAQ) با چهار خرده مقیاس شامل «انزوا، تخریب، سوء استفاده جنسی و آسیب به اموال» را تکمیل کردند. مردان جوان گزارش نمودند که سطح بالاتری از سوء استفاده عاطفی را تجربه کرده‌اند که با افزایش سن کاهش یافته است، اما تجربیات مالی خسارت از روابط سوء استفاده در زنان با افزایش سن، بیشتر از مردان بود (۴). در مطالعه Fernandez، عدم انطباق با نقش‌های جنسیتی سنتی، پیش‌بینی‌کننده ترک رابطه سوء استفاده‌کننده شناخته شد. نقش‌های جنسیتی سنتی که در اسناد فرهنگی ماشینیسم و ماریانیسمو گنجانده شده است، می‌تواند برتری جنسیتی را توضیح دهد (۸). دیدگاه‌های متضاد از مردانگی: اولی تأکید بر ویژگی‌های بیرونی مانند قدرت جسمی، پرخاشگری، قدرت جنسی، زیاد نوشیدن و قدرت است. دومی بر ویژگی‌های داخلی مانند افتخار، مسؤولیت، احترام و شجاعت تأکید می‌کند». این عقاید رقیب ماشینیسم، ممکن است رمزگشایی بین رفتارهای مناسب و سوء استفاده برای زنان را دشوار کند و در نتیجه، آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر قربانی شدن را افزایش دهد (۸).

ماریانیسمو بر مسؤولیت یک زن در قبال رفاه خانواده خود در ضمن حفظ یک برخورد منفعل و فداکارانه تأکید دارد. تحقیقات دیگر نشان داده‌اند که پیروی از ایدئولوژی‌های ماشینیسم و ماریانیسم، اغلب مانع توانایی قربانی در تشخیص خشونت شریک صمیمی می‌شود. علاوه بر این، سوء استفاده ممکن است برای زنانی که از ارزش‌های ماریانیسم منحرف می‌شوند، توجیه شود. در تبیین یافته فوق می‌توان به اهمیت زمان طولانی در ارزش‌هایی که جامعه و خانواده در شکل‌گیری نقش‌های جنسیتی که گاهی به صورت پذیرفتن بخشی از سرنوشت در قربانیان روابط آسیب‌زا مشاهده و منجر به درماندگی می‌شود، اشاره نمود (۸). Cervantes و Sherman در پژوهش خود به تجربه زنان قربانی روابط آسیب‌زا در فهم این که جامعه چطور مرد را بر زن ارجح می‌داند، اشاره می‌کند. تجربه آنان این درک را هسته مرکزی و دلیل اصلی ماندن در رابطه حاکی از بدرفتاری و سوء استفاده می‌داند (۲۲).

از عوامل به‌دست‌آمده در پرسش‌نامه حاضر در پیش‌بینی تجربه مجدد روابط آسیب‌زا که در سایر مطالعات به آن پرداخته نشده است و از نوآوری‌های مطالعه حاضر به شمار می‌رود، می‌توان به «ترس از دست دادن، استفاده از رابطه برای پیشرفت، اثر جادویی عشق، ترس از رها شدن و فقدان اطمینان‌طلبی» اشاره کرد. از دیگر نوآوری‌های تحقیق حاضر، استخراج گویه‌ها از داده‌های حاصل از شرایط علی و عوامل نگهدارنده در مدل تماتیک مبتنی بر تجارب افراد قربانی و متخصصان درمانگر در این حوزه می‌باشد.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که تجربه مجدد روابط آسیب‌زا شامل فقدان آگاهی، نادیده گرفتن خود برای حفظ رابطه، استفاده از رابطه برای بهبود وضعیت اقتصادی، خودمقصربینی، فرهنگی، فقدان اطمینان‌طلبی، اعتقاد به تغییرپذیری عشق، باور افسانه‌ای به عشق، تحمل ناکامی عشق، فشار اجتماعی، تردید در تصمیم‌گیری، ترس از رها شدن، فشار خانواده، استفاده از رابطه برای پیشرفت، برتری جنسیتی، اثر جادویی عشق، ترس از دست دادن، تردید به خود است. در بین مقیاس‌های معرفی شده، ابعاد ترس از دست دادن، استفاده از رابطه برای پیشرفت، اثر جادویی عشق، ترس از رها شدن و فقدان اطمینان‌طلبی از سایر عوامل تشکیل دهنده مقیاس تجربه مجدد روابط آسیب‌زا بودند که در سایر مطالعات مطرح نشده‌اند. با توجه به طراحی، روایی و پایایی مناسب این ابزار، استفاده از آن به منظور تشخیص میل به تکرار تجربه در افراد دارای تجربه روابط آسیب‌زا و ارایه مداخلات درمانی، برای اعضای گروه‌درمانی و محققان پیشنهاد می‌گردد. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به وضعیت روحی و شرایط روانی حاکم بر افراد با تجربه روابط آسیب‌زا در حین جوابگویی به پرسش‌نامه‌ها اشاره کرد.

تشکر و قدردانی

مطالعه حاضر برگرفته از پایان‌نامه مقطع دکتری تخصصی با شماره ۱۵۹۴۸۰۰۵۵۶۷۴۲۵۹۱۳۹۸۱۶۲۲۵۴۱۳۶، مصوب دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن می‌باشد. بدین وسیله از تمامی شرکت‌کنندگان پژوهش و همچنین، همه کسانی که در اجرا و پیشبرد این تحقیق همکاری نمودند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

References

1. Masci BS, Sanderson S. Perceptions of psychological abuse versus physical abuse and their relationship with mental health outcomes. Violence Vict 2017; 32(2): 362-76.
2. Balaban JC. The relationship between abuse experienced as female adults and the retrospective self-reports of child abuse [PhD Thesis]. Alhambra, CA: Alliant International University; 2020.
3. Carney MM, Barner JR. Prevalence of partner abuse: Rates of emotional abuse and control. Partner Abuse 2012; 3(3): 286-335.
4. Karakurt G, Silver KE. Emotional abuse in intimate relationships: The role of gender and age. Violence Vict 2013; 28(5): 804-21.
5. Pereira ME, Azeredo A, Moreira D, Brandao I, Almeida F. Personality characteristics of victims of intimate partner violence: A systematic review. Aggress Violent Behav 2020; 52: 101423.
6. Engel B. The emotionally abusive relationship: how to stop being abused and how to stop abusing. Hoboken, NJ: John Wiley & Son; 2003.
7. Bagrezaei P, Zanjani H, Seifollahi S. A meta-analysis of the studies on the violence of husbands against wives in Iran. The Women and Family Cultural Education 2017; 11(38): 71-97. [In Persian].
8. Fernandez MC. Immigrant mothers in abusive relationships: decisions and actions [PhD Thesis]. Coral Gables, FL: University of Miami; 2015.
9. Hogue J. Developing an integrative group treatment program for adult female survivors of domestic violence incorporating narrativetherapy and acceptance commitment therapy [PhD Thesis]. Oxford, MS: University of Mississippi; 2018.
10. Park S, Kim SH. Who are the victims and who are the perpetrators in dating violence? Sharing the role of victim and perpetrator. Trauma Violence Abuse 2019; 20(5): 732-41.
11. Naismith I, Ripoll K, Pardo VM. Group compassion-based therapy for female survivors of intimate-partner violence and gender-based violence: A pilot study. J Fam Viol 2021; 36(2): 175-82.
12. Bolhari J, Amiri T, Karimi Keisomi I, Mohseni Kabir M. Domestic violence prevention advocacy program: A pilot study in Tehran Urban Area. Iran J Psychiatry Clin Psychol 2018; 24(2): 124-35. [In Persian].
13. Strauss A, Corbin JM. Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. London, UK: SAGE Publications; 1990.
14. Lincoln YS, Guba EG. NaturalisticInquiry. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications; 1985. p. 158-72.
15. Swadley RL. Returning to abusive relationships: Related and predictive factors [MSc Thesis]. Springfield, M: Missouri State University; 2017.
16. Caridade SnPIsDM. Stay or leave abusive dating relationships: Portuguese victims' reasons and barriers. Soc Sci 2020; 9(5): 84.
17. Henderson A, Bartholomew K, Dutton D. He loves me; He loves me not: Attachment and separation resolution of abused women. J Fam Violence 1997; 12: 169-91.
18. Hennessy D. How he gets into her head: The mind of the male intimate abuser. Cork, Ireland: Atrium; 2012.
19. Lindquist KC. Immigrant Pakistani Muslim women and their decisions to stay in or leave an abusive relationship [PhD Thesis]. Chicago, IL: Adler School of Professional Psychology; 2022.
20. Estrellado AF, Loh J. To stay in or leave an abusive relationship: losses and gains experienced by battered filipino women. J Interpers Violence 2016; 34(9): 1843-63.
21. Griffing S, Ragin DF, Morrison SM, Sage RE, Madry L, Primm BJ. Reasons for returning to abusive relationships: Effects of prior victimization. J Fam Violence 2005; 20(5): 341-8.
22. Cervantes MV, Sherman J. Falling for the ones that were abusive: Cycles of violence in low-income women's intimate relationships. J Interpers Violence 2021; 36(13-14): NP7567-95.